

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Finansiranje. Mogućnosti i rizici

Tema 2.6

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Sadržaj

- I. Specifičnosti CCI u pogledu ekonomske vrednosti i stvaranja vrednosti
- II. Ciklus stvaranja vrednosti i odnosi sa drugim industrijama (međusektorska monetizacija)
- III. Izvori finansiranja
- IV. Budžetiranje i cene
- V. Finansijska održivost
- VI. Mogućnosti i rizici
- VII. Predložena literatura

Specifičnosti KKI u pogledu ekonomske vrednosti i stvaranja vrednosti

💡 Do 2020. KKS je bio uporediv sa sektorom za informacione i komunikacione tehnologije (IKT) i sa ugostiteljstvom

💡 **Stope preživljavanja** KKI preduzeća nakon 1, 3 i 5 godina postojanja su **slične** onima u IKT i u ugostiteljstvu (čak i veće za period od 3 i 5 godina nego u ugostiteljstvu)

!! **2,7 zaposlenih u proseku pre 2019.**, u odnosu na 5,73 u ICT i 5,86 u ugostiteljstvu

!! **Segmentirana struktura, mnogo prostora za umrežavanje, podložnost makroekonomskim šokovima**

Specifičnosti KKI u pogledu ekonomske vrednosti i stvaranja vrednosti

Izvor: (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation, 2009)

Ciklus stvaranja vrednosti i odnosi prema drugim industrijama (međusektorska monetizacija)

- 💡 **Interdisciplinarnost** - vrednost integrisanog proizvoda veća je od vrednosti elemenata.
- 💡 **Konomija doživljaja** – umrežavanje, komunikacija i deljenje
- 💡 **Digitalna orijentacija, inovacije i preduzetnički duh** - prelivanje je veće u raznolikijim zajednicama

Kulturni i kreativni sektor u FENICE zemljama

Bugarska

- Vizuelne umetnosti, scenske umetnosti i knjige i štampa – daju većinu preduzeća i poslova
- Tradicionalna scenska umetnost ne može da opstane bez pomoći države
- KKI kompanije kombinuju profitabilne sa neprofitabilnim aktivnostima iz različitih sektora kako bi nastavile da nude kulturne proizvode
- Značajno je oslanjanje na javno finansiranje i tržišno okruženje je izuzetno nestabilno

Grčka

- 💡 Istorijska i kulturna baština su stubovi nacionalnog brenda
- 💡 KKI imaju tendenciju da se grupišu geografski – oko glavnih urbanih centara
- 💡 Finansiranje je postepeno prebačeno sa državne podrške na lokalne vlasti i privatni sektor
- 💡 Značajno su pogođeni krizama 2008. i 2020. godine

Cultural and Creative Sectors in FENICE countries

Rumunija

- 💡 Grupisani oko tri centra: Bukurešt – radio i oglašavanje, Kluž – festivali izvođačke umetnosti i muzike, Temišvar – gejming
- 💡 Finansiranje sektora kulture uglavnom dolazi od države
- 💡 KKS je obezbedio veći doprinos BDP-u pre 2020. nego poljoprivreda i građevinarstvo

Portugal

- 💡 Kulturno nasleđe, audiovizuelna i multimedijalna, vizuelna umetnost, izvođačka umetnost, izdavaštvo i prodaja knjiga, arhitektura i dizajn, zanati, interdisciplinarna umetnost
- 💡 Mali kulturni agenti, kulturna udruženja, neprofitna tela, privatne institucije društvene solidarnosti K
- 💡 ulturne politike – kulturno nasleđe, promocija i razvoj nacionalnih mreža aktivnosti i objekata

Cultural and Creative Sectors in FENICE countries

Serbia

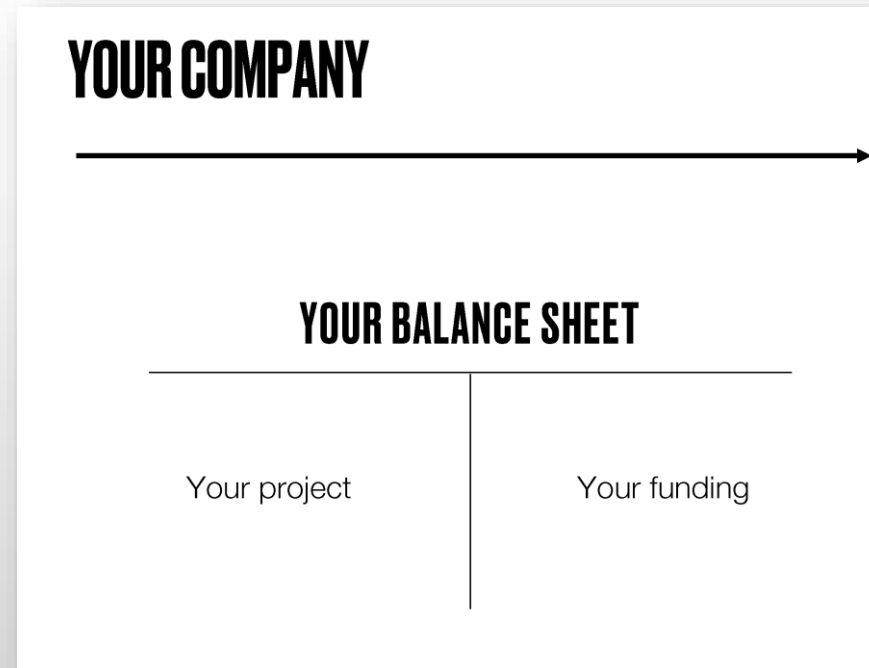
- 💡 KKS je pokazao višu stopu rasta pre 2020. godine od prosečne stope rasta nacionalne ekonomije
- 💡 Rastući trend je upravo osnivanje kreativnih centara kojima upravljaju profesionalci iz umetnosti i kulture i pokreću mnoge projekte sa međunarodnim priznanjem

Izvori finansiranja

Profitno vs. neprofitno

Izvor: (European Investment Fund, 2019)

Izvori finansiranja

Javno finansiranje/Podrška države

Projektno finansiranje/Grantovi

Filantropija i investitori

Poslovni inkubatori/Akceleratori

Crowd-funding finansiranje

Pozajmice i krediti

Zarađeni prihod

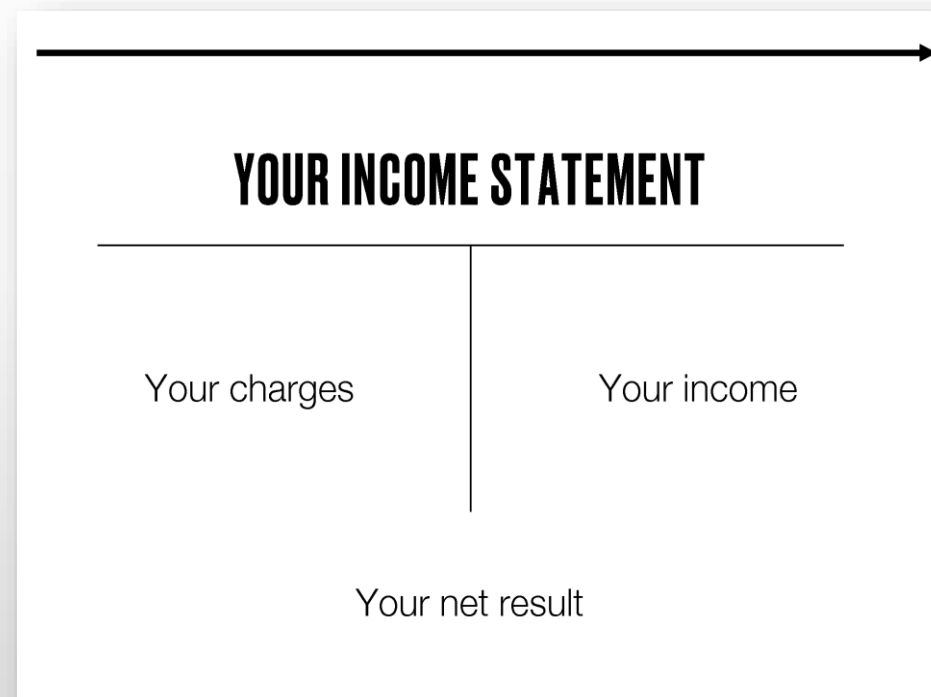
Akcije

Sopstveno finansiranje

Budžetiranje i određivanje cena

Izvor: (European Investment Fund, 2019)

Budžetiranje i određivanje cena

Privredni subjekti – donosi profit
vlasnicima/akcionarima, odnosno misija
preduzeća je da uveća finansijska sredstva =>
Poslovne aktivnosti

Neprofitni subjekti - kreiraju proizvod ili
uslugu u korist društva, a ne za ekonomski
profit => Neprofitne aktivnosti

Finansijska održivost

- 💡 **Finansijska održivost** se postiže kada preduzeće prodaje proizvod ili uslugu po ceni koja **ne samo da pokriva troškove već i ostvaruje profit.**
- 💡 **Profit** omogućava preduzeću da se uveća **posebno** kada se deo profita uloži nazad u uvećanje proizvodnje, bolje objekte, više izvođača i ko-kreatora i tako dalje.
- 💡 Kod **neprofitnih subjekata**, višak koji ostaje na kraju projekta ili perioda se reinvestira u potpunosti kako bi se omogućilo organizaciji da ostane **nezavisna** od spoljnog finansiranja (donacije, sponzorstva, zajmovi, itd.) i razvija inicijative po sopstvenom nahođenju ili besplatno za publiku.

Nove mogućnosti i rizici

- 💡 Svi KKI sektori su porasli u periodu od 6 godina pre 2020. godine za otprilike 4% – video-igre, oglašavanje, arhitektura i muzika su vodeći
- 💡 Najveći rast zabeležen je u istočnoj i centralnoj Evropi
- 💡 Preko 80% korisnika interneta u EU koristilo je internet za muziku, video zapise i igre (a ne toliko za kupovinu ili društveno umrežavanje)
- 💡 Inovativni potencijal KKI-a je bio izuzetno visok
- 💡 Uobičajeno je da preduzeća KKI obavljaju profitne i društveno korisne aktivnosti – i pristupaju javnim fondovima

- !! KKI tržište je veoma fragmentirano tržište i zavisi od kulture i jezika različitih naroda i od generacija
- !! Najviše su pogođeni i izgubljeni brzi trkači u centralnoj i istočnoj Evropi
- !! Mere socijalnog distanciranja dovode do povećane potrošnje digitalnog sadržaja, ali do smanjenja potrošnje plaćenog digitalnog sadržaja
- !! Povećanje onlajn pretplata, ali smanjenje onlajn oglašavanja
- !! Nedostatak jedinstvene statistike i kvalitativnih analiza za sve države članice EU

Predložena literatura

- ✓ **The CulturEU Funding Guide: EU Funding Opportunities for the Cultural and Creative Sectors 2021-2027** (2021), European Commission
- ✓ **Rebuilding Europe – The Cultural and Creative Economy Before and After the COVID-19 Crisis** (2021), EY Consulting, European Grouping of Societies of Authors and Composers (GESAC)
- ✓ **Be Creative - Call the Bank: Cultural and Creative Sectors Guarantee Facility** (2019), European Investment Fund
- ✓ **Capacity-building in the Cultural and Creative Sectors Guarantee Facility: A guide to assessing loan applications from CCS SMEs** (2019), European Investment Fund

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FENICE: Fostering Entrepreneurship and Innovation in Cultural and Creative Industries through Interdisciplinary Education is co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union.

The project is an initiative of 5 academic and research institutions:

www.fenice-project.eu

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.